

I. Katonai mellékbüntetések közül a várakozási idő meghosszabbítása a – Btk. alkalmazásában katonának minősülő – rendőrség, Országgyűlési Őrség, büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjaival szemben azt jelenti, hogy velük szemben nem a rendfokozatra előírt várakozási idő, hanem a soron következő fizetési fokozatba előresorolásra előírt várakozási idő hosszabbodik meg. A meghosszabbítást években kell meghatározni, annak tartama nem haladhatja meg a fizetési fokozathoz rendelt várakozási idő felét [Btk. 127. §, 136. § (1) bek. b), 140. §; 2015. évi XLII. tv. 116-119. §; 2015. évi LXXVI. tv. 24. §].

II. Katonai büntetés vagy katonai mellékbüntetés nem csak katonai büntetőeljárásban alkalmazható; ha a katonának minősülő elkövetők közül a rendőrség, Országgyűlési Őrség, büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja bűncselekményét nem katonai büntetőeljárásban bírálják el, a Btk. 136-140. §-ainak alkalmazását nem zárja ki sem anyagi jogi, sem eljárási jogszabály (Btk. 136-140. §).

- [1] A törvényszék katonai tanácsa a 2015. október 27. napján kihirdetett ítéletével a címzetes rendőr törzssászlós terheltet szolgálatban kötelességszegés büntette [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. tv. (Btk.) 438. § (1) bek., (2) bek. a) pont] miatt 140 napi tétel pénzbüntetésre, és a soron következő rendfokozatba előlépésre előírt várakozási idő egy évvel történő meghosszabbítására ítélte; a pénzbüntetés egy napi tételének összegét 1000 forintban állapította meg; és az összesen 140 000 forint pénzbüntetés megfizetésére hét havi részletfizetést engedélyezett.
- [2] A katonai ügyész fellebbezése folytán eljáró ítélőtábla katonai tanácsa a 2016. november 18. napján kihirdetett ítéletével a megtámadott határozatot annyiban változtatta meg, hogy a terhelttel szemben kiszabott várakozási idő meghosszabbítása katonai mellékbüntetést mellőzte.
- [3] Ítéletének indokolásában kifejtette, miszerint az elsőfokú ítélet meghozatalának idején a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban új Hszt.) volt hatályban. Az új Hszt. azonban nem ismeri a meghatározott idő után bekövetkező, a rendfokozatban történő automatikus előlépést. Ennek megfelelően a rendfokozatban történő előlépés tekintetében várakozási időt sem tartalmaz. Megállapítható, hogy az új Hszt. hatálya alá tartozó rendvédelmi szervek hivatásos állománya tekintetében a várakozási idő meghosszabbítása katonai

mellékbüntetés nem értelmezhető. A másodfokú bíróság a katonai mellékbüntetést a terhelt tekintetében erre figyelemmel mellőzte.

- [4] Az ítélőtábla katonai tanácsa másodfokú határozatának a katonai mellékbüntetés mellőzésével összefüggő indokolása ellen a legfőbb ügyész a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 431. §-a alapján a törvényesség érdekében jogorvoslati indítványt jelentett be.
- [5] Ebben kifejtette, hogy a Btk. – 2015. július hó 1. napját megelőzően hatályos – 140. § (1) bekezdése szerint a várakozási idő meghosszabbítása esetén a katonának a soron következő rendfokozatba előlépésre előírt várakozási ideje meghosszabbodik. A meghosszabbítást években kell meghatározni, annak tartama nem haladhatja meg a rendfokozatra előírt várakozási idő felét. A (2) bekezdés értelmében a várakozási időt akkor kell meghosszabbítani, ha a katonának az előléptetést hosszabb várakozási idő eltöltésével kell kiérdemelnie.
- [6] E rendelkezésekhez fűzött törvényi indokolás szerint a mellékbüntetés alkalmazására csak olyan rendfokozattal bíró katonával szemben kerülhet sor, akinek a magasabb rendfokozatba való előléptetését a jogszabály meghatározott várakozási idő elteltével kötelezően írja elő. Ilyen várakozási időt csak a hivatásos állományhoz tartozók tekintetében állapít meg a jogszabály. A várakozási idő meghosszabbítása esetén meghosszabbodik a katonának a soron következő rendfokozatba előlépésre előírt várakozási ideje. A (2) bekezdésben írtaknak megfelelően a várakozási időt akkor kell meghosszabbítani, ha a katonának az előléptetést hosszabb várakozási idő eltöltésével kell kiérdemelnie.
- [7] Az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi LXXVI. törvény 24. §-a, valamint 36. § e) és f) pontjai azonban 2015. július 1. napjától kezdődő hatállyal módosították és kiegészítették a Btk. 140. §-át.
- [8] A módosítás értelmében a várakozási idő meghosszabbítása esetén a Magyar Honvédség tényleges állományú tagjának a soron következő rendfokozatba előlépésre előírt várakozási ideje meghosszabbodik; a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja esetében a soron következő fizetési fokozatba elősorolásra előírt várakozási idő hosszabbodik meg.
- [9] A módosító törvény indokolása szerint a Btk. 140. §-ában meghatározott katonai mellékbüntetés szabályainak módosítására azért van szükség, mivel ha a katonai

mellékbüntetés a rendőrség tekintetében továbbra is a rendfokozathoz előírt várakozási időre vonatkozna, az azt eredményezhetné, hogy semmiféle, sem erkölcsi, sem vagyoni joghátránnyal nem járna a mellékbüntetés alkalmazása, mivel a besorolási kategóriák között úgy léphetne akár 4-5 fokozatot is előre az elítélt, hogy a rendfokozatában semmiféle változásnak nem kell beállnia. Így a várakozási idő meghosszabbítása a rendfokozatilag átjárható kategóriák esetében súlytalanná válna, ha az a fizetési fokozatot nem érintené. Ezzel jelentősen előnyösebb helyzetbe kerülhetne a felsorolt szervezetek hivatásos állományába tartozó személy a Magyar Honvédség tényleges állományába tartozó tagjával szemben.

- [10] Erre figyelemmel álláspontja szerint az ítéletábra katonai tanácsa ítéletének a mellékbüntetés mellőzésével összefüggő indokolása törvénysértő, amely más jogorvoslattal nem támadható.
- [11] Ezért indítványozta, hogy a Kúria a Be. 436. és 437. §-a alapján állapítsa meg, hogy a megtámadott határozatnak a katonai mellékbüntetés mellőzésével kapcsolatos indokolása törvénysértő.
- [12] A Kúria az ügyben a Be. 434. § (1) bekezdése szerint nyilvános ülést tartott, amelyen a legfőbb ügyész képviselője az indítványt változatlan tartalommal fenntartotta.
- [13] A törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslati indítvány alapos.
- [14] Az 1978. évi IV. törvény Általános Részének 2009. évben történt reformjáig a törvény négy katonai mellékbüntetést szabályozott; súly szerint csökkenő sorrendben a lefokozást, a szolgálati viszony megszüntetését, a rendfokozatban visszavetést és a várakozási idő meghosszabbítását. A 2009. évi módosítás során a lefokozás és a szolgálati viszony megszüntetése katonai büntetéssé alakult, és a korábbi szabályozáshoz hasonlóan e két büntetés más büntetés mellett is, de önállóan, más büntetés kiszabása nélkül is alkalmazható volt a büntetőtörvény szempontjából katonának minősülő elkövetővel szemben.
- [15] A rendfokozatban visszavetés és a várakozási idő meghosszabbítása a jelenleg hatályos Btk. szerint továbbra is katonai mellékbüntetés. Alkalmazásukra bármilyen büntetés mellett sor kerülhet, kivéve azokat a büntetéseket, melynek folytán a katona elkövető szolgálati viszonya megszűnik. Ezért fogalmaz úgy a Btk. 136. § (2) bekezdése, hogy katonai mellékbüntetés alkalmazásának nincs helye katonai büntetés – tehát lefokozás vagy szolgálati viszony megszüntetése – mellett, és akkor, ha a katonát a közügyektől eltiltják. Ez utóbbi esetben ugyanis a Btk. 61. § (1) bekezdés e) pontja és (3) bekezdése értelmében a közügyektől eltiltott nem érhet el katonai rendfokozatot, rendfokozatát – és 2015. július 1.

napjától – címzetes rendfokozatát pedig elveszti.

- [16] A teljesség kedvéért megjegyzendő, hogy katonai büntetés vagy katonai mellékbüntetés nem csak katonai büntetőeljárásban alkalmazható; ha a katonának minősülő elkövetők közül a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, vagy a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja bűncselekményét nem katonai büntetőeljárásban bírálják el, a Btk. 136-140. §-ainak alkalmazását nem zárja ki sem anyagi jogi, sem eljárási jogszabály.
- [17] A várakozási idő meghosszabbításának alkalmazására hagyományosan, az új Hszt. hatályba lépéséig csak olyan rendfokozattal bíró katonával szemben kerülhetett sor, akinek a magasabb rendfokozatba való előléptetését a reá vonatkozó szolgálati törvény meghatározott várakozási idő – és a törvényben meghatározott további feltételek megvalósulása esetén – kötelezően írta elő. Amelyik rendfokozatra a törvény várakozási időt nem állapított meg, ott ez a mellékbüntetés nem volt alkalmazható.
- [18] A rendszerváltás utáni első szolgálati törvény, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény hatálya eredetileg kiterjedt a fegyveres erők (Magyar Honvédség, Határőrség), a rendvédelmi szervek (a rendőrség, a polgári védelem, a vám- és pénzügyőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, az állami és hivatásos önkormányzati tűzoltóság), valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjainak szolgálati jogviszonyára. A későbbiekben azonban a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú tagjainak szolgálati viszonyát külön törvény rendezte (2001. évi XCV. törvény), a Határőrség beolvadt a Rendőrségbe, és további, a fegyveres szerveket érintő közjogi változások is történtek.
- [19] Mindez azt eredményezte, hogy a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú tagjainak szolgálati viszonyát jelenleg a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény (új Hjt.), a rendőrség – ezen belül az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv, és a terrorizmust elhárító szerv, továbbá a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a büntetés-végrehajtási szervezet, az Országgyűlési Őrség, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal – hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyát pedig az új Hszt. szabályozza.
- [20] A Btk. alkalmazása szempontjából a felsorolt fegyveres, illetve rendvédelmi szervek – a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagjainak kivételével – egyben katonának is minősülnek. A – régi elnevezéssel – vám- és pénzügyőrség hivatásos állományú tagja

azonban a Btk. alkalmazásában nem katona, vele szemben a Btk. XII. Fejezete, így a 136-140. §-a sem alkalmazható.

- [21] Az új Hszt. 2015. július 1-jén történt hatálybalépésével a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjainál új előmeneteli rendszer alakult ki: az automatikus előmenetel megszűnt, valamennyi előmeneteli lépés feltételhez (képzettség, várakozási idő, teljesítményértékelés) kötődik.
- [22] Ebben a rendszerben a rendfokozat szerepe a korábbi Hszt.-ben foglaltakhoz képest jelentősen változott: az minden esetben a betöltött szolgálati beosztáshoz igazodik, mivel a törvény besorolási kategóriánként meghatározza mind a legalacsonyabb, mind a legmagasabb rendfokozatot. Mivel az egyes szolgálati beosztásokhoz köthetők a rendfokozatok, így megszűnt az a korábbi rendszer, hogy a rendfokozatban való előmenetel a beosztásban való előmeneteltől különválva mozog. Tehát, ha a hivatásos állomány tagját magasabb beosztásba helyezik, azzal egyidejűleg az adott beosztáshoz kapcsolódó rendfokozat viselésére lesz jogosult. Ha azonban alacsonyabb beosztásba helyezik, akkor a rendfokozata is ennek megfelelően változik. Ezzel biztosítható, hogy a szolgálati előjáró magasabb rendfokozatot viseljen, mint a beosztottjai.
- [23] Ennek megfelelően az új Hszt. 121. § (1) és (2) bekezdése szerint a besorolás szerinti besorolási kategóriához tartozó fizetési fokozatban előre kell sorolni a hivatásos állomány tagját, ha a fizetési várakozási idő eltelt, a jogszabályban meghatározott továbbképzési kötelezettségét teljesítette és a várakozási idő éves egyéni teljesítményértékeléseinek átlaga legalább megfelelő teljesítményfokozatú; a hivatásos állomány tagja a magasabb rendfokozatba és az ahhoz rendelt fizetési fokozatba az előbbieken meghatározott feltételeken felül akkor léptethető elő, ha a magasabb rendfokozathoz előírt rendfokozati vizsgát teljesítette.
- [24] Az új Hszt. a fentieken kívül bevezette a címzetes rendfokozat fogalmát. A törvény 346. § (2)-(6) bekezdése értelmében, a hivatásos állomány azon tagja, aki a törvény hatálybalépésének napján történő besorolása alapján a 2015. június 30-án viselt rendfokozatánál alacsonyabb rendfokozatba kerül besorolásra, a korábbi rendfokozatát címzetes jelzővel viseli, amelynek rövidítése: „c.”. A címzetes rendfokozatot a hivatásos állomány tagja mindaddig viseli, amíg a besorolás szerinti rendfokozata meg nem egyezik a címzetes rendfokozattal. Ezen időpontot követően a hivatásos állomány tagja a besorolás szerinti rendfokozatot viseli tovább akkor is, ha szolgálati beosztásának megváltozása miatt a besorolás szerinti rendfokozata alacsonyabb a korábbi címzetes rendfokozatnál.

- [25] A munkáltatói intézkedéseken a címzetes és a besorolás szerinti rendfokozatot egyaránt fel kell tüntetni.
- [26] A rendfokozatban visszavetés fenyítés alkalmazása esetén a hivatásos állomány címzetes rendfokozatot viselő tagja esetében a címzetes rendfokozat tekintetében kell a fenyítést végrehajtani. A szolgálati viszony megszüntetése fenyítés alkalmazása esetén a hivatásos állomány címzetes rendfokozatot viselő tagja a címzetes rendfokozatát is elveszíti.
- [27] A hivatásos állomány címzetes rendfokozatot viselő tagja esetében a rendfokozatban soron kívüli előléptetés, kinevezés esetében a tényleges rendfokozatban lehet előléptetni, előresorolni.
- [28] Minderre figyelemmel vált szükségessé a Btk. 140. §-ának olyan tartalmú kiegészítése, amely az új szolgálati előmeneteli rendszert a Btk. e katonai mellékbüntetéséhez illesztette. Ezt végezte el a legfőbb ügyész jogorvoslati indítványában is felhívott 2015. évi LXXVI. törvény 24. és 36. §-a. A szabály lényege, hogy a várakozási idő meghosszabbítása esetén nem a tényleges várakozási idő (minthogy ez már nincs), hanem a soron következő fizetési fokozatba előresorolásra előírt várakozási idő (új Hszt. 116-119. §) hosszabbodik meg. A meghosszabbítást években kell meghatározni, annak tartama nem haladhatja meg a fizetési fokozathoz rendelt várakozási idő felét.
- [29] Ugyanakkor a jogalkotó nem látta szükségesnek a címzetes és tényleges rendfokozat közötti különbségre figyelemmel a Btk. 139. §-ának módosítását. A rendvédelmi szerv címzetes rendfokozattal rendelkező hivatásos állományú tagja esetében e katonai mellékbüntetés továbbra is alkalmazható, mégpedig a 139. § (1) bekezdése szerinti tartalommal. Ha tehát a bűncselekmény elbírálásakor a rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagjának címzetes rendfokozata is van, ebből a rendfokozatból kell eggyel alacsonyabba visszavetni, azzal a különbséggel azonban, hogy esetében a (3) bekezdés szerinti rendelkezésre nincs szükség az új Hszt. fentebb ismertetett 346. §-ának rendelkezései miatt.
- [30] A fent írtak nem vonatkoznak a Magyar Honvédség tényleges (hivatásos és szerződéses, tényleges szolgálatot teljesítő önkéntes tartalékos, honvéd tisztjelölt és honvéd altiszt-jelölt) állományú tagjaira [a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény 40. § (2) bekezdés, és új Hjt. 1. § (2) bekezdés]. Reájuk az új Hjt. 4. mellékletében meghatározott általános vagy speciális előmeneteli rendbe tartozó beosztásoknál az egyes rendfokozatokban kötelezően eltöltendő várakozási idő az irányadó.
- [31] A kifejtettek nem változtattak azon a több évtizedes bírói gyakorlaton, mely szerint

várakozási idő meghosszabbítása alkalmazására akkor kerülhet sor, ha a cselekmény a rendfokozat tekintélyét sértette, de katonai büntetés vagy a rendfokozatban visszavetés mellékbüntetés alkalmazása nem indokolt. A várakozási idő tartamának meghatározásakor figyelemmel kell lenni az adott rendfokozatra vonatkozó előléptetés szabályaira. A törvény rendelkezése szerint a várakozási idő meghosszabbítása elérheti a várakozási idő felét, de azt nem haladhatja meg. Az ily módon lehetővé tett hosszabbítás így is években mérhető tartamú hátrányt jelenthet. E kereteken belül a hosszabbítást úgy célszerű meghatározni, hogy azáltal a várakozási idő eltúlzottan hosszúvá ne váljék, s ne tegye kilátástalanná a terhelt jövőbeni katonai pályafutását. Arra is figyelemmel kell lenni, hogy a mellékbüntetés időtartamának elhúzódása a büntetési célokon túlmenő hátrányt eredményezhet, hiszen gyakorlatilag több éven keresztül fejt ki hatását. A mellékbüntetést ennek folytán általában olyan terhelttel szemben célszerű alkalmazni, akinek az előléptetése viszonylag rövidebb idő után volna lehetséges.

- [32] Mindezekre figyelemmel megállapítható, hogy a várakozási idő katonai mellékbüntetés tartalma az új Hszt. hatálybalépését követően megváltozott; így a várakozási idő meghosszabbítása a rendvédelmi szervek hivatásos állománya tekintetében is alkalmas tényleges joghátrány kiváltására.
- [33] Ezért a Kúria a legfőbb ügyész indítványa alapján a Be. 436. §-a szerint megállapította, hogy az ítéltábla katonai tanácsa támadott határozata e katonai mellékbüntetés mellőzését indokoló részében – az ítélet 3. oldal első bekezdés utolsó mondata – törvénysértő.

(Kúria Bt. I. 415/2017.)